

POSTĘPOWANIE W RAZIE ZAGINIĘCIA LUB ZNISZCZENIA AKT

1. Podstawa prawna i teoretyczna, cele odtworzenia akt, pojęcie, rodzaje akt

Przepisy art. 288-298 P.P.S.A. regulują szczególne postępowanie sądowe (postępowanie pomocnicze) prowadzone w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. **Postępowanie to służy ochronie praw podmiotowych jedynie pośrednio, zabezpieczając możliwość prowadzenia postępowania w sprawie głównej. W postępowaniu tym sąd nie rozstrzyga sprawy sądownoadministracyjnej.**

Należy odróżnić podlegające odtworzeniu akta sądowe od akt sprawy. Akta sądowe są to akta sprawy złożone i prowadzone przez sąd administracyjny. Natomiast akta sprawy, o których mowa w art. 133 § 1 i art. 54 § 2 P.P.S.A., oznaczają dokumentację sprawy, na podstawie której organ ustalił stan faktyczny sprawy i wydał rozstrzygnięcie będące przedmiotem kontroli.

2. Przebieg postępowania

Odtworzeniu ulegają akta zaginione lub zniszczone w całości lub w części. W sprawie prawomocnie zakończonej odtworzeniu podlega orzeczenie kończące postępowanie w sprawie oraz ta część akt, która jest niezbędna do ustalenia jego treści i do wznowienia postępowania.

Do odtworzenia akt sprawy będącej w toku właściwy jest sąd, w którym sprawa ostatnio się toczyła. Jeżeli właściwy byłby Naczelny Sąd Administracyjny, Sąd ten przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji, chyba że chodzi o odtworzenie tylko akt tego Sądu. **Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt w sprawie prawomocnie zakończonej przeprowadza sąd, w którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.**

Sąd wszczyna postępowanie z urzędu lub na wniosek strony. Natomiast, Sąd wszczyna postępowanie tylko na wniosek strony, jeżeli zaginięcie lub zniszczenie akt nastąpiło wskutek siły wyższej.

Wniosek o odtworzenie akt musi spełniać wymogi **pisma procesowego**, a nadto należy w nim dokładnie określić **sprawę**, dołączyć wszelkie **urzędowo poświadczone odpisy** znajdujące się w posiadaniu zgłaszającego wniosek oraz wskazać **znane mu miejsca, w których dokumenty lub ich odpisy się znajdują.**

Postępowanie rozpoznawcze przeprowadza się w ten sposób, że przewodniczący wzywa osoby, organy administracji publicznej lub instytucje wskazane we wniosku oraz znane sądowi urzędowo do złożenia w określonym terminie poświadczonych urzędowo odpisów dokumentów będących w ich posiadaniu albo do oświadczenia, że ich nie posiadają. Jeżeli osoba wezwana nie posiada dokumentu lub odpisu, a przed wezwaniem była w jego posiadaniu, powinna wyjaśnić, gdzie dokument lub odpis się znajduje. Sąd może skazać na grzywnę w wysokości określonej w art. 154 § 6 P.P.S.A. (do wysokości dziesięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie odrębnych przepisów) każdego, kto nie uczyni zadość wezwaniu przewodniczącego. Jeżeli wezwana była osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, ukaraniu podlega jej kierownik lub pracownik, którego obowiązkiem było uczynić zadość wezwaniu. Po doręczeniu poświadczonych urzędowo odpisów dołącza się je do akt, a odpis zarządzenia o tym doręcza się stronom.

Jeżeli odtworzenia akt nie można przeprowadzić w trybie wyżej wskazanym, przewodniczący wzywa strony do złożenia dokładnych oświadczeń co do treści zaginionych

lub zniszczonych pism oraz dowodów na zawarte w nich twierdzenia, nie wyłączając prywatnych odpisów oraz innych pism i notatek, które mogą być pomocne przy odtworzeniu akt.

Sąd przeprowadza z urzędu dochodzenie, nie pomijając żadnej okoliczności, która może mieć znaczenie dla ustalenia treści zaginionych lub zniszczonych akt. Sąd bierze pod uwagę wpisy do repertoriów i innych ksiąg biurowych. Sąd może też przesłuchać w charakterze świadków sędziów, prokuratorów, protokolantów, pełnomocników stron i inne osoby, które uczestniczyły w postępowaniu lub które mogą wypowiedzieć się co do treści akt, jak również może zarządzić przesłuchanie stron. Do przeprowadzenia dowodów stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Po przeprowadzeniu postępowania rozpoznawczego, sąd orzeka postanowieniem, w jaki sposób i w jakim zakresie zaginione akta mają być odtworzone lub że odtworzenie akt jest niemożliwe. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Jeżeli akta nie mogą być odtworzone lub odtworzone zostały w części niewystarczającej do podjęcia dalszego postępowania, skarga albo środek odwoławczy mogą być wniesione ponownie w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym postanowienie w tym przedmiocie stało się prawomocne. We wszystkich innych przypadkach sąd podejmuje postępowanie w takim stanie, w jakim okaże się to możliwe przy uwzględnieniu akt pozostałych i odtworzonych. Na postanowienie co do podjęcia dalszego postępowania przysługuje zażalenie.

3. Orzecznictwo sądowe

Na tle przepisów regulujących postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, sądy administracyjne podjęły kilka interesujących orzeczeń:

1. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 grudnia 2009 r., sygn. I SA/Wa 1663/09, CBOSA;
2. Wyrok NSA z dnia 28 października 2009 r., sygn. II OSK 1710/08, CBOSA;
3. Wyrok NSA z dnia 14 września 2013 r., sygn. II OSK 999/12, CBOSA.

4. Literatura uzupełniająca

1. Grzegorz Łaszczyca, *Odtwarzanie akt sprawy w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, „Samorząd Terytorialny” 2009/9, s. 50-61.
2. Barbara Admiak, Janusz Borkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach administracyjnych*, Warszawa 2012, s. 331-332.

5. Kazus

W dniu 1 października 2013 r. przed WSA we Wrocławiu zapadł wyrok w przedmiocie kontroli decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Poznaniu, którą utrzymano w mocy decyzję Prezydenta Miasta X. o odmowie przyznania Stanisławowi Z. specjalnego zasiłku opiekuńczego. 14 października 2013 r. ulewne deszcze załamy siedzibę sądu i tym samym zniszczeniu uległy m.in. akta sprawy Stanisława Z.

Pytania:

1. Czy Stanisław może wnioskować o odtworzenie zniszczonych akt?
2. Jaki sąd będzie właściwy do odtworzenia akt sprawy ?
3. Jakie czynności podejmie przewodniczący celem odtworzenia zaginionych akt?
4. W jakiej formie zapada rozstrzygnięcie w przedmiocie odtworzenia zaginionych akt?
5. Czy i jeżeli tak to jaki środek zaskarżenia przysługuje na rozstrzygnięcie w przedmiocie odtworzenia zaginionych akt?

Odpowiedzi:

1. Stanisław może skutecznie wnioskować o wszczęcie postępowania w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt. Zgodnie z art. 289 par. 2 p.p.s.a., Sąd wszczyna postępowanie tylko na wniosek strony, jeżeli zaginięcie lub zniszczenie akt nastąpiło wskutek siły wyższej.
2. Zgodnie z art. 290 par. 1 p.p.s.a. do odtworzenia akt sprawy będącej w toku właściwy jest sąd, w którym sprawa ostatnio się toczyła.
3. Stosownie do art. 292 p.p.s.a., Przewodniczący wzywa osoby, organy administracji publicznej lub instytucje wskazane we wniosku oraz znane sądowi urzędowo do złożenia w określonym terminie poświadczonych urzędowo odpisów dokumentów będących w ich posiadaniu albo do oświadczenia, że ich nie posiadają. Jeżeli osoba wezwana nie posiada dokumentu lub odpisu, a przed wezwaniem była w jego posiadaniu, powinna wyjaśnić, gdzie dokument lub odpis się znajduje.
4. Zgodnie z art. 297 p.p.s.a., sąd orzeka postanowieniem, w jaki sposób i w jakim zakresie zaginione akta mają być odtworzone lub że odtworzenie akt jest niemożliwe.
5. Stosownie do art. 297 *in fine* p.p.s.a. na postanowienie sądu w przedmiocie wskazania w jaki sposób i w jakim zakresie zaginione akta mają być odtworzone lub że odtworzenie akt jest niemożliwe przysługuje zażalenie.

6. Pytania kontrolne:

1. Czemu służy postępowanie w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt?
2. Jaki jest przebieg postępowania w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt?
3. Jaki sąd jest właściwy w sprawie w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt?
4. W jakiej formie zapada rozstrzygnięcie w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt?